

De rol van kwaliteitszorg bij burgerschapsonderwijs

Foto: Hans Slegers

Kwaliteitszorgmedewerkers kunnen een belangrijke rol spelen in het burgerschapsonderwijs, bijvoorbeeld door bestuur en schoolleiding hierin te ondersteunen en de monitoring te doen. Linda Klos is beleidsmedewerker kwaliteit bij Allente, een stichting met dertien integrale kindcentra (IKC's). Deze rol vervult ze samen met haar collega Marieke Ettema. Hoe vullen zij hun rol in?

Tekst
Martijn de Graaff

Bij Allente staat de ontwikkeling van kinderen centraal. "We zien de IKC's als een gemeenschap die gedreven wordt door kansengelijkheid, plezier, inclusie en het scheppen van een kansrijke omgeving. We zijn een diverse gemeenschap. In 2020 is Allente ontstaan uit een fusie tussen een kinderopvangorganisatie en drie stichtingen voor katholiek, openbaar en algemeen bijzonder onderwijs. Verschillende culturen en identiteiten kwamen bij elkaar. Bij het bouwen aan een nieuwe organisatie moesten we dus al nadenken over ons mensbeeld en wat we onze leerlingen willen meegeven."

Een positief en optimistisch kindbeeld

Ettema en Klos spelen als kwaliteitszorgmedewerkers een belangrijke rol in het aanjagen en de ontwikkeling van burgerschapsonderwijs. "In het strategisch plan van Allente wordt gesproken over een doorlopende leerlijn die uitgaat van een positief en optimistisch kindbeeld. We handelen vanuit de basisbehoeftes veiligheid, ontwikkeling en autonomie. Daar zit al zoveel burgerschap in."

Maart 2023 heeft bij Allente een belangrijke bijeenkomst plaatsgevonden voor de ontwikkeling van het burgerschapsonderwijs. "We hebben een bijeenkomst georganiseerd met de directeur en een teamlid van elk van onze dertien locaties. Vanuit het Expertisepunt Burgerschap was een adviseur op het gebied van burgerschapsonderwijs aanwezig. We hebben tijdens deze bijeenkomst gesproken over wat burgerschap nu echt voor ons is. "Wie zijn wij?"

>>

Wie zijn onze kinderen en ouders? En wat vraagt dat dan?' De adviseur stelde scherpe vragen. Deze vragen zetten aan tot dieper nadenken over de inrichting van ons burgerschapsonderwijs."

Spanning en schuring

Klos volgde de leergang 'Kwaliteitszorg' van het Expertisepunt Burgerschap. Dat hielp haar scherp te blijven.

"Burgerschap gaat niet alleen over onze democratie en samenleving, het gaat ook over spanning en schuring. Het was gaaf om met de deelnemers het gesprek daarover te voeren. De leergang heeft me niet alleen geholpen om de basiselementen te begrijpen, maar ook de diepere lagen van dit onderwerp te verkennen. Bijvoorbeeld hoe je visie vertaalt naar de praktijk en concreet gedrag. En wat doe je als je visie begint te schuren met de praktijk."

Voor Klos is kritisch nadenken een wezenlijk onderdeel van burgerschap. "In de praktijk van het onderwijs blijkt vaak dat we kinderen leren zich te conformeren. We stellen regels op en leren ze hoe ze zich daaraan kunnen houden. Tegelijkertijd willen we dat ze ook kritisch kunnen denken en verandering teweeg kunnen brengen. Interessant om goed na te gaan of beide zaken voldoende ontwikkeld kunnen worden binnen ons onderwijs."

Ook de rol van conflict is belangrijk. "Het gaat dan om het creëren van 'gecontroleerde botsingen', zodat kinderen leren omgaan met de complexiteit van de maatschappij. De leergang maakte het ook mogelijk om met collega's uit verschillende regio's te spreken, waardoor ik nieuwe

perspectieven ontdekte die ik anders misschien niet voor ogen had gekregen."

Tegelijkertijd ziet ze dat er nog een lange weg te gaan is om burgerschap als onderdeel van het curriculum te verankeren. "We willen niet alleen leuke en interessante projecten uitvoeren, maar ook zorgen dat de basis van burgerschap in elke school voldoende aan bod komt, waarbij goed afgestemd wordt op de leerlingpopulatie. De vraag waar Marieke en ik ons mee bezighouden is: hoe maken we burgerschapsonderwijs onderdeel van de kwaliteitscyclus? Hoe kunnen we het monitoren en evalueren zodat we weten wat het effect van ons burgerschapsonderwijs is op de ontwikkeling van de kinderen? Daarin spelen wij als kwaliteitszorgmedewerkers een belangrijke rol."

Duidelijkheid en transparantie bieden

Daarbij beseft Klos dat het voor scholen lastig is om burgerschap te meten. "Het gaat niet alleen om kennis, maar ook om vaardigheden, houding en waarden die moeilijk in cijfers uit te drukken zijn. Het is complex, maar we moeten wel proberen om deze meer abstracte aspecten van burgerschap op de één of andere manier inzichtelijk te maken."

Ettema en Klos willen zorgen voor duidelijkheid en transparantie. "In onze stichting hebben we een document ontwikkeld waarin we ons burgerschapsonderwijs concreet maken. Dit document wordt door de IKC's gebruikt om hun aanpak te verwoorden. Het begint met de Allente-visie op burgerschap. Vervolgens kan een school de eigen visie en aanpak beschrijven."

In gesprek blijven met de scholen

Voor Klos is het duidelijk dat burgerschapsonderwijs niet iets is wat je in één keer op kunt leveren. "Het is een proces, een continue ontwikkeling die samenhangt met de cultuur van het IKC en de waarden die we als maatschappij belangrijk vinden. Het is dus niet voldoende om alleen te kijken naar een checklist of een vragenlijst."

Blijven reflecteren is een wezenlijk onderdeel van de aanpak. Daarom bezoeken Ettema en Klos minimaal drie keer per jaar alle IKC's binnen de stichting. "Tijdens deze bezoeken kijken we niet alleen naar rekenen en taal, maar nemen we ook tijd om te reflecteren op burgerschap. Zo kunnen we met de IKC's in gesprek gaan over wat er goed gaat, wat beter kan en wat ze nodig hebben om verder te ontwikkelen op dit gebied. Ik geloof dat we door goed te luisteren naar de behoeften van de IKC's en door continu het gesprek aan te gaan, een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de vorming van de kritisch denkende en betrokken burgers van de toekomst.")

De vragen van de adviseur
zetten ons aan tot dieper
nadenken

Linda Klos